Tradició i Llibertat

Antics fonaments per una nova Catalunya

Josep M. Gràcia, Ferran Iniesta i Agustí Nicolau

Pròleg d'Albert Sánchez Piñol

«El llibre més insòlit que s'hagi publicat sobre la qüestió catalana en les últimes dècades»

A. Sánchez Piñol

edicions bellaterra

TRADICIÓ I LLIBERTAT

JOSEP M. GRÀCIA
FERRAN INIESTA
AGUSTÍ NICOLAU

TRADICIÓ I LLIBERTAT

Antics fonaments per una nova Catalunya

Pròleg
Albert Sánchez Piñol

edicions bellaterra

Han col·laborat en aquest llibre

Albert Farré (Historiador)
Jesús Artiola (Filòsof)
Carme Vila (Antropòloga)
Pere Romero (Pedagog)
Saloua El Gharbi (Sociòloga)
Jordi Tomàs (Antropòleg)
Lluís Botinas (Investigador independent)
Elena Morilla (Filòsofa)
Lluís Nicolau (Teòleg)
Eric Viladrich (Comunicòleg)

Imatge de la portada

Rosa del Vents en el mapamundi de l'*Atles català*, dels cartògrafs mallorquins Abraham i Jafudà Cresques (1375), regalat pel rei de Mallorca a Carles V de França (Bibliothèque nationale de Paris).
Els colors de la Rosa dels Vents són els de la senyera i l'estrella assenyala el pol Nord, símbol de la Tradició primordial.

© Josep M. Gràcia, Ferran Iniesta i Agustí Nicolau, 2014

© Edicions Bellaterra, S.L., 2014
Navas de Tolosa, 289 bis. 08026 Barcelona
www.ed-bellaterra.com

No és permesa la reproducció total, o parcial, d'aquesta publicació a través de qualsevol mitjà, en qualsevol llengua, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Imprès a Espanya
Printed in Spain

ISBN: 978-84-7290-664-8
Dipòsit Legal: B. 11.209-2014

Imprès per Romanyà Valls. Capellades (Barcelona)

El nostre agraïment i respecte a les mares que,
durant segles, enmig de l'infortuni i l'adversitat,
han transmès a homes i dones de Catalunya
l'amor a la terra, la dignitat i el coratge de ser.

Índex

Pròleg, 11

Qüestions prèvies i horitzons, 15
Vers una Catalunya independent, 15 • Catalunya en la reconstrucció d'Occident, 17 • Antics fonaments per un nou país, 21

V. Vers una economia raonable, 39
El desordre mental i econòmic, 39 • El progrés ja no progressa, 40 • Viure per treballar o feinejar per viure?, 46 • Per un poble català ociós, 58

IV. Una política comunitària d'arrel llibertària, 73
L'estelada i l'anhel de llibertat, 73 • Una política malalta contra un poble ferit, 74 • La infrapolítica moderna, 80 • La tradició política catalana, 88

III. La identitat nacional de la gent catalana, 107
Els pilars antics de Catalunya, 107 • L'humanisme modern contra les nacions, 108 • La moderna desnacionalització de Catalunya, 116 • La tradició nacional catalana, 123

II. El pensament català, 133
Un ideari senzill i poderós, 133 • Efectes del pensament modern a Catalunya, 134 • El pensament català que mai no mor, 147 • Els mestres medievals, 148

I. Sacralitat i espiritualitat, el cor d'un nou país, 171
Una metafísica d'arrel mediterrània, 171 • Camp i ciutat en la sacralitat catalana, 172 • Els camins de l'espiritualitat catalana, 195 • Les tradicions religioses i espirituals en el nou país, 204

Conceptes emprats en aquest llibre, 215
Coneixement i filosofia, 215 • Símbol i revelació, 217 • Metafísica, Tradició i Religió, 220

Epíleg. Catalunya i el «Sol de mitja nit», 227

Indesinenter (S. Espriu): sense desmai, 235

Bibliografia citada, 237

Pròleg

Ànima i nació

El que tenen vostès a les mans és, potser, el llibre més insòlit que s'hagi publicat sobre la qüestió catalana en les últimes dècades. Últimament han aparegut dotzenes i dotzenes d'obres, oportunes o oportunistes, que es dediquen a analitzar, pronosticar o encoratjar el supòsit d'una Catalunya independent; i tanmateix aquest llibre no parla de com serà una Catalunya lliure, sinó de quin esperit la farà lliure i hauria de constituir-la en llibertat. I prenguin-se la paraula *esperit* en el sentit més propi del terme.

Abans de continuar he d'admetre una cosa: que mentre llegia aquest llibre em sentia com la persona menys indicada del planeta Terra per escriure-hi un pròleg. Deien de l'emperador Marc Aureli que era una persona absolutament desproveïda del sentit de l'humor. Bé, doncs, amb aquest llibre, d'altra banda fenomenal, em passa una mica com Marc Aureli amb l'humor: que entenia l'acudit, però no li podia veure la gràcia. I, al mateix temps que patia aquest fenomen, em llegia *Tradició i Llibertat* amb incredulitat, sí, i una incredulitat hipnòtica.

La gran pregunta que ens formulen els autors és la següent: «D'acord, és possible que assolim una Catalunya independent. Però a partir d'aquell dia, de què omplirem aquest fastuós futur?». La perifèria intel·lectual en la qual se situen els autors els permet fer una crítica radical, integral, a l'actual ordre polític i econòmic: no és que el sistema neoliberal sigui un fracàs absolut, és que la seva alternativa antisistèmica —estil 15M—, també ho és, per la senzilla raó que l'antisistema només és l'altra cara del sistema; és a dir, que només pretén millorar les condicions materials dels exclosos o menys afavorits, no va més enllà, i en última instància cau en una buidor humana i espiritual tan desmesurada com la del capitalisme.

Vet aquí la clau de volta, la profunda originalitat de *Tradició i Llibertat*: una invocació a tots els elements no materials que envolten el procés sobiranista. És cert que els catalans han sortit al carrer perquè la seva economia està sent tractada injustament per les estructures de poder espanyoles; tan cert com que no només s'han revoltat per això; tan cert com que l'ofensa, la humiliació, el sentit de justícia i dignitat hi tenen un paper cabdal, en els fenòmens que estem vivint, i que cert autor del segle XVIII no dubtaria a batejar com «l'última revolta dels catalans».

Per entendre la branca més tendra d'aquest arbre anomenat «catalanitat» els autors se submergeixen en les seves arrels més fondes. Al lector correspon opinar si la invocació a la terra i la llengua, també al seny i la rauxa, cauen en un cert essencialisme. Perquè el que és cert és que *Tradició i Llibertat* no és, en absolut, una reinterpretació dels models rancis del floklorisme; no és, ni molt menys, una visió retrògrada actualitzada. Ben al contrari. El concepte religiós que s'hi aboca és frontalment anticanònic, un sentit antropològic que excedeix qualsevol marc institucional. Com afirmen els autors, tant de bo aquest procés polític estigui acompanyat de «processos de reflexió sobre el sentit de l'existència, i no únicament sobre les irracionalitats econòmiques i polítiques de la modernitat». El model que es propugna? Diversitat contra unitarisme, transcendència enfront de materialisme, instint comunitari contra institucions constitucionals. I el que més sorprendrà als lectors que connectin per primer cop amb l'univers intel·lectual i espiritual dels tres autors: contra el pensament racionalista, el pensament mític i simbòlic.

Si alguna cosa es pot retreure als autors és la desmesura de les seves ambicions. És cert que Catalunya viu un procés polític i sociològic únic a l'Europa Occidental. Una altra cosa és si culminarà amb l'establiment d'un àmbit polític, econòmic i espiritual únic. Que llegeixi aquest llibre qui busqui esperances grandiloqüents; que no el llegeixi qui es conformi amb modèstia d'objectius.

Som un vell País que aspira a constituir un nou Estat. No serà fàcil, gens fàcil. Per aconseguir-ho encara haurem de viure proves molt dures. La Història farà un examen sever, durríssim i exhaustiu de les nostres virtuts: el pacifisme, la perseverança, el sentit cívic i democràtic de la vida i la lluita. Per això mateix ningú no pot fer previsions exactes d'un futur que està en construcció, que depèn de mil vicissituds, de l'actitud que prenguin milions i milions d'individus, de

tercers poders. Només podem estar segurs d'una cosa: que *Tradició i Llibertat* és una gran aportació a aquest futur col·lectiu perquè, per sobre de totes les condicions necessàries, a una Nació que es vol construir li cal un requisit suprem, previ a tots els altres: pensar-se.

Albert Sánchez Piñol